

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antidecalogvs Theologico-Politicvs Reformatvs

Dript, Laurentius a

Paderbornae, 1672

Articvlvs XII. Contra VIII. Decalogi Praeceptum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13441

extollit? quare pauperem despicit? quare pauperem premit? quare pauperi panem aut tenacitate non tribuit aut rapacitate subducit & illi, cui debet de suo multum misericorditer dare modicum quod habet crudeliter conatur auferre? Existimat quia pauperem gravat se ipsum relevet? & nescit quia cum pauperem premit sibi gravissimum pondus imponit? sibi enim bonum impendit, quando pauperi bonum facit. Bonum igitur faciat dives pauperi & proderit sibi. Diligat misericordiam & eam pauperi semper impendat: ut ipse misericordiam in die tribulationis inveniat, quia iudicium sine misericordia illi qui non fecit misericordiam.

ARTICVLVS XII.

Continens laxitates octavi Decalogici Precepti eversivas.

I. **S**uperest unicum, ordine quidem inter alia precepta octavum nobis ob duorum combinationem ultimum: scilicet non loque-

A a 3

loque-

loqueris contra proximum falsum testimonium, quo præcepto non solum falsum testimonium contra proximum, sed plura alia vetari, testis est *Estius in 3. dist. 38. §. 1. Hoc præcepto inquit expresse quidem falsum testimonium, neq; id omne, sed solum id, quod contra proximum profertur. Caterum generaliter, hic & alia quam plurima revocari possunt, ut ea, quibus publicum iudicium perverti contingit, ut sententia injusta, munerum acceptio favor partis seu acceptio persona, passio seu perturbatio rationem obnubilans, neglecta iuris forma 2. falsitas, vel occultatio veritatis, in actore, accusatore reo, testibus, Advocato, Procuratore, Notario. 3. Omnis significatio falsi, sive illud proximo noceat, sive non, omne mendaciorum genus, Calumnia perfidia, pactorum violatio, detrectatio, adulatio, susurratio, convitium, irrisio, maledictum blasphemia, risu scurrilitas, turpiloquium &c. At quia pleraque ex his jam supra attacta sunt, hinc ea solum hic persequemur, quæ proprie ad hoc præceptum pertinent, inter quæ primum merito locum sibi vendicat temerarium iudicium: nullo enim dubium, quin falsum*

-ibro ma

A 6 A

contra

contra proximum testimonium dicat, qui eum temerarie iudicat: sicut enim est externa oralis & articulata loquutio, quæ ore per instrumenta à naturâ ad hoc deputata profertur: sic est & mentalis, quæ verbo mentis, & intellectu exprimitur: oportet enim illud, quod à rationali creaturâ extra promitur, prius intra intellectum expressum & dictum esse, quam obrem mendacium merito contra mentem loquutio appellatur, quod scilicet alia sit oris, alia mentis loquutio, & illa huic, cui consonare debebat, contrarietur, veritatemque, quam quis locutus est in corde suo contraria oris loquutione falsificet.

2. Sciendum quoque, quod sicut est tribunal externum, in quo iustitiæ causæ ventilantur, sic est et tribunal internum, in quo quisque sedet ad iudicandum, sive de se ipso, sive de suo proximo ibique comparent Accusatores, Testes, Advocati, Procuratores, & quidquid aliud in forensibus judiciis intervenire cernimus, & in hoc præcipua temerarij iudicii consistit perversitas, quod proximum contra legem naturalem non citatum, nec auditum ad depositionem testi-

am ordinarie sinistra affectione laborantium, adeoque ad testimonium inqualificatorum & levissima indicia, nec sufficientes presumptiones, nec probationem facientia contra illum, qui suæ jurisdictioni subjectus non est, sententiam ferat, & temere iudicium sibi usurpet.

Hujus & conscientiarum suarum gravissimum periculum subeunt Principes, Superiores, & Regentes; dum occasione officiorum suorum sibi plus aliquid licere arbitrati, ad cujusvis primi denunciatoris, vel delatoris depositionem, denunciato nec audito, nec citato, multo minus judicialiter vel quasi convicto, in corde suo sententiam ferunt, & sæpè in foro exteriori quasi contra vere convictum procedunt: de post rei innocentia & judicantis injustitia innotescente misero denunciato sæpius admirante contra se quasi reum agi, cum nullius sibi conscius, & in causa ex privato odio *invidia*, vel proprio commodo denunciata totus innocens sit. Idque expresse contra legem naturalem, quæ vetat non auditum, vel citatum condemnare: contra divinam ordinationem,

nem, quæ judici duas ad hoc aures dedit, ut una earum Actori, altera seruiat reo: contra ipsiusmet Dei Opt. Max. exemplum, qui licet omniscius, nec falli potens, nihilominus contra *Adam, Cain, & sodomitas* sententiam damnationis ferre noluit, nisi prius coram se citatos, auditos, convictos, & confessatos. Ad *Adam* ubi inquit *es? & quis enim iudicavit tibi quod nudus esset, nisi quod ex ligno de quo preceperam tibi ne comederes comedisti? Genes. 3. v. 10. & 11.* Ad *Cain* fratricidam vero, *quid fecisti? vox sanguinis fratris tui, clamat ad me de terra &c. Genes. 4. v. 10.* Et de *sodomitis: Clamor Sodomorum & Gomorrhe multiplicatus est, & peccatum eorum aggravatum est nimis. Descendam & videbo utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint: an non est ita: ut sciam: Genes. cap. 18. v. 20. & 21.* Imò contra mandatum Christi *nolite iudicare Luc. 6. v. 37.* utique sine iudiciis probationibus aut præsumptionibus sufficientibus. Saluberrimaque esse hic potest omnibus Regentibus *S. P. Benedicti* ad Abbatem instructio: *Non sit inquitens Zelotypus & suspiciosus causam addens quia nunquam requiescit.*

Aa 5

3. Vnde ab aliorum judiciis privata auctoritate & injuste factis merito cessandum seipsumque coram tribunali conscientiae accusandum monet: *S. Fulgentius serm. de verbis Micheæ. Revertere, igitur ad te o homo: in te quare accusationem: in te quare defensionem, in te quare iudicium: Imo tu esto & accusator, & defensor, & iudex. Intra in secretarium cordis tui, ubi soli te vident oculi Domini Dei tui: ibi te accusa, ut valeas excusatione defendi; ibi te convince, ut victoriam possis adipisci: ibi te condemna, ut merearis absolvi: Vbi te puni, si vis ab aeterna punitiois supplicio liberari. Fac in te Christiane verum rectumque iudicium sollicitè secreta tui cordis attende: facta tua mala tibi ante oculos tuos pone: quaecunque deleveras in intimo libro tua recordationis recense frequenter, ac relege, sine convenientiâ te ipsum discute, tu ipse, & cogitationum tormentis afflige. Tu in te justam sententiam prome: quidquid mali feceras peccando puni veraciter poenitendo; & iudex effectus peccatorum tuorum, quod facere solent iudices capitalibus reis, hoc ipse fac iniquitibus tuis. Noli accipere personam tuam, cum iudic-*

cas causam tuam: sed cum severitate discute mala tua cum rigore in peccata tua sententiam condemnationis prome, & peccata, que in te commendas, occide.

4. Quod utique saluberrimum consilium, qui sequutus fuerit, non facile in aliorum iudicium temere præcipitabit: hoc attentio, quod sicut odium est initium & præambulum homicidij, ita & temeraria suspicio falsi testimonij, ut non immerito tam graviter comminetur ipsa veritas. *Nolite iudicare ut non iudicemini Luc. 6. v. 37.* Vtique sciens temerariam suspensionem radicem esse vipeream infinitorum malorum ex illa exorientium. *Pleraque mala ait S. August. serm. 112. de diversis cap 9. generis humani non aliunde oriuntur, nisi de suspicionibus falsis. Credis de homine, quod oderit te, qui forte amat te: & per pravam suspensionem fit inimicissimus amicissimo. Quid facias, cui non credis, & cor suum tibi demonstrare non potest: loquitur tibi dicens amo te, sed quia posset tibi, & hoc dicere mentiens, ea enim sunt verba mentientis, que vera dicentis non credendo adhuc odisti. Ideo ab eo peccato securum te facere*

voluit, qui tibi dixit: Diligite inimicos vestros
 & S. Cyprianus lib. de lapsis n. 56. In his peri-
 culose alios judicamus, quæ dubium est, utrum
 bono, vel malo animo fiât, id est jejunare, vigi-
 lare, eleemosynas facere à vino & carne absti-
 nere, vel non abstinere, & reliqua his similia:
 quæ & pro Deo, & humanâ gloriâ fieri possunt:
 Et quia ignoramus, quo animo fiant, judicare
 penitus non debemus. Et Doctor Mellissus, si
 non potes ait opus, excusa intentionem.

Laxant nihilominus, & temerariis judi-
 ciis liberime exercendis viam comonstrant,
 qui docent.

PROPOSITIO I.

*Suspicio deliberata in re gravi & sine
 sufficientibus, indiciis & temeraria,
 non est culpa mortalis.*

5. **S** Vb nomine autem suspicionis inclu-
 dimus sive dubium, sive suspensionem
 proprie dictam sive opinionem; sentit pro-
 inde Author,

Prope-

PROPOSITIO II.

Dubium deliberatum de alio in re gravi sine sufficientibus indiciis adeoq̄ temeraria: non est peccatum mortale.

PROPOSITIO III.

Opinio deliberata de alio in re gravi, non est peccatum mortale.

Rationem mox subjungit, quia ubi non est perfecta certitudo, non est perfecta temeritas, nec est læsio gravis, quando ille, qui sic suspicatur habet actualiter vel saltem virtualiter formidinem oppositi, & quasi facile paratus est, hujusmodi suspicionem deponere.

Sed jam dictis tanquam in ordine judicij incompletis, & imperfectis accedant aliæ, ut singularum complementum & perfectiones.

Aa 7

Propo-

PROPOSITIO III.

*Raro lethaliter peccatur per temerarium
Iudicium.*

PROPOSITIO V.

*Iudicium temerarium in animo tuo res-
dens non est peccatum priusquam ali-
quo modo advertas vel dubites te ex
insufficientibus signis iudicare.*

6. **Q**uia inquit Author priusquam ani-
madvertas causas non esse sufficien-
tes, vel saltem priusquam de illis dubites non
est illud iudicium ullo modo voluntarium,
faltem qua parte temerarium, sed censetur
primus motus libertatem voluntatis prave-
niens, etiam si longo tempore durasset.
Quasi ita sunt frustra Christus tantopere
præcipit, nolite iudicare, ut non iudicemini,
si raro per temerarium iudicium lethaliter
delinquatur. Sed & tam allata propositio,
quam

quam ratio pro eadem militans in terminis
implicantiam involvunt: quomodo enim ju-
dicium temerariū est, quod in tuo animo re-
fidet si adhuc desint motiva incerta, ex quo-
rum intuitu ipsum procedit, vel si adsint, &
nondum considerata sint, certe illud non nisi
materialiter tale dici poterit, adeoque nec
propter ipsum asseri poterit: raro per teme-
rarium judicium peccari mortaliter, vel ju-
dicium temerarium non esse peccatum, as-
tequam, &c.

7. Quoad suspicionem verò dubium &
opinionem, si ea sint voluntaria, non est du-
bium, quin involvant saltem implicite judi-
cium, quo suspicans judicans, vel opinans
judicat sibi hic & nunc ex incertis indiciis su-
spicandum, dubitandum vel opinandum: &
hoc in gravi re illudque & mortiferum esse
à plurimisque Authoribus sentiri, fatentur
allatarum assertionum patroni, & merito,
quod enim quis sibi fieri indigne ferret, uti-
que nec illud alteri à se faciendum est: quis
autem æquo animo ferat de se ex indiciis le-
vibus in re gravi sinistram suspicionem, du-
bitationem, vel opinionem concipi? quili-
bet præ-

bet præ-

bet praesumitur bonus, donec probetur malus juxta regulam juris in 6. sed & dubia in meliorem partem esse interpretanda vulgatum & receptum ab omnibus dictum est.

8. Hinc *Doctor Angelicus* 2. 2. q. 60. a. 4. in corpore ex hoc ipso, quod aliquis habet malam opinionem de aliquo absque sufficiente causa injuriatur ei, & contemnit ipsum: Nullus autem debet alium contemnere, vel quodcumque nocumentum inferre absque causa cogente. Et ideo ubi non apparent manifesta indicia de malitia alicujus, debemus eum, ut bonum habere in meliorem partem interpretando, quod dubium est. Et clarius art. 3. in corpore triplex est ait gradus suspicionis primus, ut homo ex levibus indiciis de bonitate alicujus dubitare incipiat, & hoc est veniale peccatum: pertinet enim ad tentationem humanam, sine qua vita ista non ducitur. Secundus cum aliquis pro certo malitiam alterius aestimat ex levibus indiciis. Et hoc, si sit de aliquo gravi est peccatum mortale, in quantum non est, sine contemptu proximi. Tertius, cum aliquis iudex ex suspicionibus procedit ad aliquem condemnandum. Et hoc directe ad injustitiam pertinet. Et est peccatum

peccatum mortale. Ad quem textum Sylvius ait *D. Thomam* in primo gradu solum intelligere suspicionem & dubitationem, qua est repentina imperfecta & in deliberata. Et *Bannez* ad *Artic. citatum D. Thomam* ait sub eadem primo gradu comprehendit omnes species temerarij iudicij, quoties sine plena deliberatione irreperere incipiunt, sub secundo vero, quoties cum plena deliberatione in animo continuantur ad tertium gradum, & ex animo ad exteriorem manifestationem transiunt.

9. Nulli proinde dubium est: quin *Doctor Angelicus*, & quotquot ejus vestigia sequuntur præinductis assertionibus Christi Domini præcepto conformiter, directe contrarienter. Sed videant iudiciorum temerariorum magis temerarij Patroni, excusatores & ex consequenti suasores, ne se tribus illis temerariorum iudiciorum fontibus conspersos esse suspicionem fundatam faciant: *Suspicio* ait *D. Thomas loc. cit.* importat opinionem mali, quando ex levibus indicij procedit, & contingit ex tribus: uno quidem modo ex hoc, quod aliquis in se ipso malus est, & ex hoc ipso, quasi conscius malitiae suae, faciliter de ali-

de ali-

de aliis malum opinatur secundum illud Eccles. 10. In via stultus ambulans cum ipse sit insipiens omnes stultos aestimat. Alio modo provenit ex hoc, quod aliquis male afficitur ad alterum: cum enim aliquis contemnit, vel odit aliquem aut irascitur, vel invidet ei, ex levibus signis opinatur mala de ipso, quia unusquisque faciliter credit, quod appetit. Tertio modo provenit ex longâ experientiâ, unde Philosophus dicit in secundo Rhetoricor. quod senes sunt maxime suspiciosi, quia multoties experti sunt aliorum defectus. Prime autem due suspicionis cause manifeste pertinent ad perversitatem affectus: tertia autem diminuit rationem suspicionis.

Qui temeraria Judicia & suspensiones à culpâ mortali excusant, cum tamen illa sint falsa de proximis testimonia: licet non ad extra manifestata, illi utiq; aliquatenus à mortali excusabunt eadem, dum ore tenus produuntur, vel in iudicium producuntur, horum sunt, quæ sequuntur.

Propo

PROPOSITIO VI.

*Ad tuendam vitam, vel tormenta gra-
via vitanda: cui vis licet proximo fal-
sum crimen affingere.*

10. **C**Ujus ecce rationem: possum tali
crimen occultum, sed verum, cur
non & falsum obijcere, cum tamen utrumq;
sit infamare, sive occultum reveles, sive fal-
sum imponas illum Sodomia, hæresis, & ex-
communicationis insimulando & accusan-
do? sibi enim id imputet, maxime, si sit falsus
testis: unde & poterit, pergit consequenter
Author publicas scripturas quis e mentiri &
Notarius publicus ad hoc induci, præsertim,
si eidem constaret de accusati innocentia:
nec est, quod quis obijciat per similia aperiri
ostium ad evertenda judicia publica: contra
enim est, quod dum falsi testes quacunque
arte repelluntur, publica judicia firmantur
potius, quam infirmentur. Quæ omnia Au-
thor aliqua absolute, alia sub alterius larvâ
asserendo adducit nihilominus omnia pro-
babilio-

babilio-

babilia existimans, cum omnis actus humanus sit (secundum novas probabilistas) licitus, qui non impingit evidenter in aliquam legem obligatoriam vehementer, & dum quis dubitat, an aliqua lex ad aliquem casum se extendat, non teneatur ad observantiam illius: utique in casibus propositis circa legem Decalographicam non loquendi scilicet contra proximum falsum testimonium, cum dubitetur an ea, ad casus propositos se extendat, cessabit obligatio illius.

II. At si proximo falsum crimen obijcere, idque juramento confirmare (nulli enim testi, nisi jurato creditur) non sit contra octavum Decalogi Præceptum delinquere, nescio an unquam contra illud peccari poterit. An ergo mentiri licitum esse potest? nullatenus. Proinde nec proximo falsum crimen affingere, quod formalissime mentiri est.

Lessius de Jure & Justitia lib. 2. cap. 30. dubio 1. quærit an testis ratione falsi testimonij teneatur ad restitutionem & respondet, quod si sciens vel ex crassa ignorantia dixit falsum testimonium, ratione cuius alter injuste damnatus acceperit, tenetur ad restitutionem dam-

norum

norum in solidum. Et paulò post: si ratione falsi testimonij mors vel mutilatio est inferenda tenetur testis sua dicta retractare, quamvis ipsi similis poena periculum crearetur, ut communiter docent Doctores, quisquis enim tenetur damnum, quod alteri intulit, & inique patravit avertere etiam cum pari damno suo, ut patet in restitutione fama, pecunie, honoris: nam in pari damno melior debet censerì conditio innocentis. Quibus certe verbis contra superiorum assertorem sentit Lessius contra justitiam graviter peccare jam dictum testem. Quod autem mentiatur falsum testimonium proferendo, in ipsis verbis claret falsum enim, & contra mentem loqui, quid aliud, quam mentiri est?

12. Longe salubrius documentum, quam laxista dat S. Augustinus hom. 1. inter 50. cap. 1. quid acturi sumus ait cum aliquis in malitia potens mortem nobis fuerit comminatus, nisi falsum testimonium dixerimus: profecto enim, si fecerimus, quod hic jubetur, cohibe linguam tuam à malo, ut propter hoc præceptum testimonij fallaciam recusemus, quasi decepti videbimur, quia propter habendæ vitæ cupiditatem

tatere

ratem præceptum servare suscepimus, & eam
 magis præceptum servando perdidimus. Por-
 ro si intellexerimus vitam eternam beatam,
 tunc interrogati, quis est homo, qui vult vi-
 tam? & respondebimus nos velle vitam &
 jam sub ipso percussoris ictu veritatem serva-
 bimus in testimonio, mortem contemnemus in
 mundo, vitam consequemur in caelo. Et Eu-
 seb. lib. 6. præcept. Evang. cap. 4. Mortalem ho-
 minem inquit cum aliqua cura salutis sit nubi-
 laratione cogi posse, ut mentiatur, non dubita-
 mus, nam si etiam verbera & cadem minabe-
 ris, non dubitabit exclamare: Ensem acue,
 ignem adferas, corpus meum incidas, totum
 cremato: stella in terram prius descendet, &
 terra in caelum ascendet, quam falsum à me
 quidquam audias. Mendacium enim testibus
 Vivaldo lib. lib. de vera contritione ap. 22. &
 Holkot lect. 11. in lib. sapientia, est idioma quo
 utuntur, qui sunt de Regno Diaboli: unus-
 quisque enim loquitur linguam suam, in qua
 natus est, atque ita, quia mendaces de Patre
 diaboli nati sunt juxta Ambrosium, gentis
 suæ idiomate loquuntur.

13. **N**ec solum, qui contra proximum sed & qui contra se ipsum falsum testimonium profert octavi Decalogici præcepti violator est: quemadmodum enim Præcepto non occides non solum altericidium, sed & suicidium vetitum (hominem enim occidit, qui se, vel alterum occidit) sic quoque octavo præcepto non solum qui contra alterum, sed & contra se ipsum falsum testimonium dicere inhibetur. *Augustinus lib. 1. de civit. Dei cap. 20. Nam & prohibitos nos esse, intelligendum est, ubi lex ait: Non occides, præsertim, quia non addidit proximum tuum: sicut falsum testimonium cum vetaret falsum inquit testimonium, non dices adversus proximum tuum: nec ideo tamen, si adversus se ipsum quispiam falsum testimonium dixerit ab hoc crimine se putaverit alienum: quoniam regulam diligendi proximum à se ipso dilector accepit quandoquidem scriptum est, Diliges proximum tuum, sicut te ipsum. Porro si falsi testimonij non minus reus est, qui de se ipso falsum fatetur, quam si adversus proximum hoc faceret: quanto magis intelligendum est homini non licet se ipsum occidere: cum in eo, quod scriptum*

ptum

ptum est non occides nihilo deinde addito nihil-
bus nec ipse utiq³ cui præcipitur intelligatur
exceptus.

Licere nihilominus contra seipsum fal-
sum testimonium dicere, & restrictionibus
mentalibus (quas mendacia esse ad secun-
dum decalogi præceptum demonstratum
est) Judicis & superioris interrogationes e-
ligere docent, qui sentiunt.

PROPOSITIO VII.

*Si reus dubitet, an legitime interrogetur
à iudice, non tenetur ad mentem ejus
respondere, sed potest verbis equivo-
care.*

14. **Q**Uæ assertio etiam tenet, licet Judex
sub pœnâ excommunicationis præ-
cipiat, ratio est, quia reus, est in possessione
libertatis valendi æquivocare à qua detur-
bari non potest propter dubium legitimæ
interrogationis. Sed & causa semper hic in-
tervenit, quia semper ij possunt nolle con-
servare

servare jus suum, quo possunt non aperire veritatem ei, cui ex certa & manifesta obligatione non debeant. Ex quo fundamento licebit semper reo artificio restrictionum mentalium elidere interrogationes Judicum, si non certo ei constet Judicem esse legitimum & interrogationes ab illo legitime fieri.

15. Verum alij paulò conscientiosiores limitant allatam propositionem, ita ut vera & admittenda sit, si timeatur à reo magnum malum, non verò exiguum, quale esset modicam pecuniam amittere: His nimium placet dudum explosa, & ab omnibus S. Patribus damnata *Abbatis Joseph apud Cassianum collat 17* excogitata sententia dum ait: *Taliter de mendacio sentiendum, atque ita eo utendum est, quasi natura Hellebori ei insit: quod si imminente exitiali morbo sumptum fuerit, sit salubre, ceterum absque summi discriminis necessitate perceptum, presentis exitij est: Et paulò infra: Quando igitur grave aliquod imminet de veritatis confessione discrimen, tunc mendaciorum sunt querenda perfugia, et tamen, ut reatus humilis conscientia salubriter*

Bb

briter

briter mordeamur : ubi autem nulla conditio summe necessitatis incumbit, omni cautione mendacium velut mortiferum devitandum est, quemadmodum de Hellebori diximus potu. Et cap. 20. Tunc necessario ac venialiter acquiescitur mendacij detrimento, quando majus imminet de veritatis confessione dispendium & utilitas, qua nobis de veritate confertur, compensare illa, qua generanda sunt damna, non praevalet. Sed hanc limitationem rejicit assertor ultimo allatae propositionis, eo quod praedicta possessio libertatis aequivocandi aequae praevaleat, sive grave, sive leve damnum timeatur.

16. Sed quid, si reus à Judice & legitimo, & legitime interrogetur, nunquid etiam cum periculo vitae veritatem fateri tenebitur, nec aequivocatione, aut mentali restrictione Judicis interrogationem subterfugere vel elidere poterit?

PROPOSITIO VIII.

Reus legitime interrogatus si subsit periculum vitae, veritatem aequivocatione occultare & negare potest.

Cui similis est, quae sequitur.

PROPOSITIO IX.

*Ad tormenta damnaq; gravia vitanda
potest quilibet sibi falsum crimen im-
ponere, etiamsi mors sit sibi secutura.*

Quas sententias licet assertor à pluribus
præsertim antiquioribus impugnari &
cōtrarias doceri fateatur. Sed jam alij recen-
tiores inquit post accuratam discussionem ad-
vertentes onus esse supra natura vires diffici-
lerem obligare ad inferendum testimonium
capitale contra se ipsum docent probabilissi-
mum esse, & tutum reum minime obligari ad
fatendum crimen suum, unde tantum malum
sibi parari videat. Rationemq; horum mox
assignat. In re inquit tam ardua Judex non
est superior. Quod si is soleat cogere, ideo est,
quia sequitur opinionem, que saltem ob autho-
ritatem Doctorum probabilis est.

17. Huic ergo sententiæ & rationi con-
formiter nullus Judex, etiamsi indicia semi-
plene probantia habeat, in ullo crimine per
torturam reum ad criminis alicujus super

Bb 2

quo

quo quæritur, confessionem adigere poterit, imò graviter peccabit, si id attentet; causam & personam judicare præsumens, cujus superior & Judex non est, adeoque usurpans judicium. Quid hoc est, nisi criminibus & criminosis universis securitatem & immunitatem largiri, ut quantumvis liberè peccent, si tamen sufficientibus testimoniis convinci nequeant, etiamsi semiplena probatio contra ipsos habeatur, torturis tamen ad veritatem fatendam adigi nequeant? certe aliter senserunt S. Patres, quos hic recensere longum esset. *Eusebius Papa Epist. 1. ad Gallie Episcopos, cujus est sanctio illa, corpori furis Canonici inserta in can. illi qui s. q. s. veritatem diversis cruciatibus ait è latebris suis religiosus tortor exigere debet: ut dum pœnis corporum subijciuntur, quæ gesta sunt, fideliter & veraciter exquirantur.* Vnde *Lessius de Jure & Justitia lib. 2. cap. 29. dubit. 13 n. 151. Torturam ait introductam esse non in pœnam criminis commissi, sed in subsidium probationis, ut quia sufficiens, & plena probatio deest, ipse reus confitendo veritatem suppleat, quod ad plenam probationem requiritur, ut docet Covarr.*

Covarr. pract. quasi. 23. ex communi sententia DD. & Clarus q. 64. num. 6. Unde sequitur torturam adhiberi non posse, nisi quando crimen est semi probatum, vel quando vehementia indicia urgent, ita ut fere moraliter certum sit, ipsum authorem esse: In hoc autem casu eam adhiberi posse ad confessionem, est consentaneum rationi naturali: si enim non posset, improbi audacter & impune peccarent, damna & injurias aliis inferrent, quando putarent se testibus vel externis iudiciis non convincendos. Cum vero vident ex iudicijs vel uno teste tormentis subijciendos se continent. Accedit, quod pleraq; malefici gravissima non possent puniri, quia paucis vel multis consciis committuntur, cum tamen id ad Bonum Republice sit necessarium, alioquin omnia sceleribus, & sceleratis essent plena.

18. Idem pulcherrimè quoque demonstrat Benedictus Carpzovius p. 3. quest. criminalium q. 117. n. 1. 2. 3. usque ad 8. inclusive, & tam ex iure, quam juris consultis & SS. Patribus fuse probat. Quibus omnibus potior est irrefragabilis Autoritas Doctoris Angelici 2. 2. q. 69. a. 1. in corp. ubi ait pertinet ad de-

bitum iustitia, quod aliquis obediat suo superiori in his, ad qua ius prelationis se extendit. Iudex autem ut supra dictum est, superior est respectu eius, qui iudicatur, & ideo ex debito tenetur accusatus Iudici veritatem exponere, quam ab eo secundum formam Iuris exigit. Et ideo, si confiteri noluerit veritatem quam discrete tenetur, vel si eam mendaciter negaverit, mortaliter peccat. Hæc D. Thomas, contra quem si assertor allatarum propositionum probare queat in casu gravi, ubi reus per confessionem subit mortis periculum reum desinere esse subditum, & Iudicem non amplius esse legitimum superiorem, omne tulerit punctum, & lubentes ad suas partes, & sententiam omnes transibunt, poteritque juxta jam dicta sed explosa fundamenta reus, juxta aliam laxorum, supra allegatam assertionem talem Iudicem tanquam injustum & non legitimum superiorem, sed potius inforem licite occidere.

Verum non cessat hic laxistarum audacia, nec solum dant licentiam reo, ut ad evadendum mortis periculum, sed & ad quodcumque grave

grave damnum evitandum veritatem vel absolute, vel cum æquivocatione mentisque restrictione negare queat: ratione cuius sit.

PROPOSITIO X.

Quod dictum de periculo mortis evitando, idem dicendum de quocunq; gravi damno, Exilio, Triremium gravis infamiæ, &c.

19. **Q**uod dictum est inquit assertor de periculo vite extenditur communiter ad quodcunq; grave damnum & malum: puta exilium, bonorum amissionem, trirèmes, gravem infamiam &c. Cujus rationem mox subjungit: quia ad hæc tam gravia mala perinde ac ad mortem avertebamur. jus naturæ nos armat, imò nos urget. Ex quo consequenter vult inferre rationem prævie adductam, scilicet superiorem non esse superiorē. Quod si quæras, quid dicendum si agatur de levi malo vitando? Respondeo inquit idem Author à mortali fortassis excusandus esses,

Bb 4

quamvis

quamvis contrarius sit *de Lugo*. Ratio esse potest, vel quia de Jure naturæ videtur esse, ut ne leve quidem vulnus mihi ipsi infligam: vel quia, si agitur de pœna levi infligenda, videtur & leve, & non rigorosum superioris præceptum: vel quia ex negatione talis veritatis non oritur grave malum reipublicæ, si solum levis pœna sit imponenda. Ecce rationes & assertiones tres, quibus omnis superiorum potestas radicitus quodammodo evertitur, & enervatur. Si verum est, de Jure naturæ nulli licere sibi vel leve vulnus infligere, an ergo est de Jure naturæ gravissimū & lethale sibi vulnus infligere, & gladio linguæ iniquæ, & mendacis, animam simul & corpus trucidare? si Judicis & superiori aliquid, unde grave vel leve malum & incommodum oritur, parendum non est, quando & in quo parendum erit? Certè de his benè dixit *Isaias cap. 30. Populus ad iracundiam provocans est, & filij mendaces, filij nolentes audire legem Dei. Qui dicunt videntibus, nolite videre, & aspicientibus nolite aspicere nobis ea, quæ recta sunt. Loquimini nobis placentia. &c.*

Epilogus.